

De 11 gamle Gårde i Sabro.

Alle gårdene i Sabro, havde i forbindelsen med udskiftningen i 1700-tallet, et betydeligt større jordtilliggende. Fire af de nordligliggende gårde, var beliggende nord for kirken og blev benævnt kirkegårde. I dag er der kun tre synlige gårde nord for kirken. De fire kirkegårde har næsten ligget på linje øst vest. Det fortælles, at det var en Ustrupslægt der ejede den fjerde gård. Man mener også at vide, at det var den samme Ustrup slægt, der i 1600-tallet opfører og flytter på Vindskovgård. Vindskovgård bliver benævnt som værende en skovgård. Den fjerde gård har ligget øst for Ristrupvej, i lige linje med de tre øvrige.

De resterende syv Sabrogårde, har ligget med fem på øst siden af landsbygaden og to på vest siden af landsbygaden. I forbindelse med udskiftningen i årene 1758 til 1810 blev alle Sabro gårdenes matrikelskel fastlagt. Man kaldte tiden for "Udskiftningstiden". En kongelig resolution af 1758 satte hele den store landboreform i gang. Måske den største landboreform nogen sinde. Ca 1810 var al jord i Danmark, inddelt i matrikler og fællesdriften af jorde, var stort set ophørt.

Modellen der blev anvendt for Sabro gårdene, var den såkaldte stjerneudskiftning. Herremændene og Godsejerne som havde mange fæstegårde, havde nu større muligheder for at inddrive den rigtige "Landgilde" af fæstebonden. For Sabros vedkommende, tog udskiftningen af den enkelte ejendom, sin begyndelse inde ved selve gården i landsbyen. For de vest liggende gårde, bredte jordene sig i en vifteform, fra gården og vest over til overdrevsjordene nær Bjørnkær mose.

Jordlodderne blev herved ret langstrakte, upraktiske, og tidkrævende i drift med et spand heste eller stude. Det medførte også, at flere af gårdene med tiden blev flyttet ud på marken og ud på overdrevet. Andre blev delt og udstykket.

De fleste af gårdene havde moselodder i Bjørnkær mose. De samme gårde havde også skov og kratarealer ude i lokaliteten "Krattet" med tilsvarende matrikelnumre som gårdene. Arealerne i Krattet strakte sig fra områderne omkring Viborgvej i nord, (som ikke var nogen vej på den tid) til sogneskellet mellem Borum og Sabro mod syd, med Storkevig bæk som matrikel og sogneskel.

Formentlig har de fleste af Sabrogårdene været fæstegårde under herremanden på Ristrup Hovedgård. Sabro Faarup Lokalhistorisk Arkiv er i besiddelse af matrikelkortet fra udskiftningen i 1700-tallet. Der er ikke tegn der tyder på, at der har ligget tvillinggårde i Sabro.

Eks.: Kvottrup, hvor der har ligget tre tvillinggårde, kun én er bevaret. I den videre beskrivelse af Sabro gårdene, er også medtaget de gårde som ikke ligger her mere og som har måttet vige for udviklingen i Sabro. Det være sig Vistoftgården og Damgården, gården på Ristrupvej, samt de to vestlig liggende gårde.

Matr.nr. 1 a - Ristrup – Hovedgaard Adresse Ristrupvej 39

Gården bliver ikke beskrevet her, der henvises til bogen Ristrup bogen, som er skrevet af tidligere rektor på Langkær gymnasium PV Kristiansen. Bogen kan også ses på Sabro Fårup Lokalhistorisk Arkiv på Sabro Korsvejskolen.

Matr.nr. 2 a - Adresse; Ristrupvej 7

Gaarden kan i nyere tid føres tilbage til 1800-tallet, men er oprindelig betydeligt ældre, en af de 11 gamle gårde i Sabro. Jordtilliggendet i nyere tid har været på ca.28 tnd land. heraf 2 tnd. land i Bjørnkær mose.

Oprindelig efter udskiftningen, har arealet til gården været på ca. 75 tnd. land. I 1911 bliver der afgivet jord til ejendommen Matr. nr. 2 f Sabro Stillingvej 3 - I 1906 måtte gården afgive jorder til udstykning af Trolddalsgården, Stillingvej 26 - Matr. nr. 2 a, har tidligere også haft jorder på vest siden af Stillingvej, hvor Trolddalsgården blev udstykket på. Matrikelskellet til Ristrupvej 7 går nu langs vestsiden af Ristrupvej og nordvest siden af Ristrup skoven, mod vest Stillingvej.

Matr.nr. 3 a - Adr.: Ristrupvej 5

Gården kan føres tilbage til 1800 årene, hvor man har styr på ejerforholdene til gården. Den benævnes som den ene af de tre kirkegårde. Gården er opført som en firelænget gård, dog med et fritliggende stuehus. Indkørsel til gården gik

gennem en overdækket port gennemkørsel. I nyere tid var der et jordtilliggende på ca. 40 tdr. Land, heraf 5 tdr. land. i Bjørnkær mose. Oprindeligt efter udskiftningen var der ca. 75 tnd. land til gården. Der er i 1906 afgivet jord til opførelse af Trolddalsgården Stillingvej 26 - Der er afgivet jord til opførelse af Stillingvej 3 i 1911

Den tidligere forbindelsesvej til og fra Sabro mod vest, danner matrikelskel for gården mod syd, frem til Stillingvej. Vejen fortsatte ned i Bjørnkær mose og videre gennem Lilleådalen mod syd. Tilkørselsvejen fra Sabro by, til den gamle øst vestgående vej, gik langs det vestgående kirkedige. Den gamle by brønd, var placeret ved det nordvestlige hjørne af kirkediget. Brønden var en kampestensbrønd, men er nu fyldt op med stabilgrus, efter forudgående samtale og anbefaling af Moesgård Museum.

Matr.nr. 4 c "Truegård" - Adresse: Sabro Kirkevej 102

Gården med ejerforhold kan føres tilbage til 1800 årene, men også den gård har iflg. udskiftningsmønsteret været betydeligt større, måske ca. 80 – 90 tnd. land, plus krat, skov og mosearealer. Af arealerne i Krattet, er der frastykket et betydeligt areal til opførelse gården matr. nummer 4 d "Skovfryd". Truegårds nordlige matrikelskel fulgte den tidligere forbindelsesvej til og fra Sabro mod vest og samtidig skel til matr. 3 a - Det sydlige skel var skellet til den nuværende Sabro Kirkevej. Både skellet og vejen fortsatte på tværs ad Stillingvej til Bjørnkær mose.

I 1857 blev der afgivet jord til udstykning af matrikel 4 a Urebjerggård på 26 tnd land. Det undrer muligvis nogen, at Urebjerggård har et Matrikel a nummer. Det skyldes formentligt, at på den tid kunne det være en fordel, at være i besiddelse af et matr. a nummer. Man kunne på en eller anden led, med fordel handle sig til et matr. a nummer.

Matr.nr. 11a - Adresse: Ristrupvej 4

Der har tidligere ligget en fjerde kirkegård, på linje med de tre øvrige. Uvist hvornår den er nedlagt, men iflg. Topografisk Historisk håndbog er jorden tillagt

Ristrup, måske engang i 1600-tallet. På et tidspunkt hvor Sabro gårdene var fæstegårde under herremanden på Ristrup Hovedgård. Jordtilliggendet til matr.nr. 11a kunne også være de jordarealer som Matr. nummer 11 a er opført på. Slægten på den fjerde gård er muligvis identisk med den Ustrup Justesen slægten, der flytter på "Vindskovgård" den beskrives som en skovgård. Hvor meget rigtigt der er i denne forklaring, kan ikke siges med sikkerhed. Det kan nemlig også være det bunder i en misforståelse. På vejen ad Hanghedevejen, imellem Grusbjergskoven og Ustrupskoven, har der ligget en selvejergård, en såkaldt Enstedtgård. Ifølge P.V.Christiansen, som har skrevet Ristrup bogen, fremgår det klart, at det var en Ustrup slægt som ejede den. Gården blev nedlagt og jorden tillagt Ristrup, hvilket lyder sandsynligt. Det er det samme slægtsnavn, der også har lagt navn til Ristrups skovpart på vej mod Hanghedegård. Hanghedegård er muligvis opført i 1500 – 1600-tallet og måske af rester fra den nedlagte Ustrupgård. Der er mange uvisheder omkring de nævnte forhold, men måske kan disse uvisheder give anledning til yderligere forskning.

Matr.nr. 5 Klostergården - Adresse: Vistoftvej 57

I nyere tid kan gården føres tilbage til 1800 årene, hvor gården var på omkring 80 tnd. land. men blev reduceret til ca. 20 tnd. land. Reduceringen skyldtes bl.a. udstykning til en nybygget går på de vestlige arealer. Det sker i forbindelse med udskiftningen i sidste halvdel af 1700-tallet, hvor der frastykkes 31 tnd. land. Gården bliver udstykket som selvejergård i 1803, og som sådan bliver den drevet indtil 1885. Gården bliver da sat til salg og købt af tre kommuner i fællesskab og anvendt til Fattiggård. De oprindelige arealer til Klostergården, strakte sig inde fra gården og ned til Bjørnkær mose. Det nordlige skel fulgte Sabro Kirkevej og videre fra Stillingvej mod vest. Det sydlige skel var ca. der hvor Højvej er i dag, med retning mod Sabro Kro.

Hvorfor benævnelsen Klostergården. I slutningen af 1100-tallet. Invaderes Sabro af nogle Cistercienser – munke, som vil bygge et kloster og en klosterkirke i Sabro. Herved navnet, klostret skulle placeres netop her hvor Klostergården ligger i dag. Hvis myten er sandfærdig, var det også dem der påbegyndte opførelse af kirken i slutningen af 1100-tallet

Matr.nr. 6 a - Adresse: Vistoftvej 47

Gården er udstykket og delt mange gange. Da den blev drevet som landbrug i nyere tid og inden gartneriarealerne blev frastykket, var den på ca. 15 tnd. land. Oprindeligt var der et jordtilliggende på ca. 90 tnd. land. Arealet strakte sig inde fra gården og ud til og med Sabro Korsvej. Det meste af bebyggelsen på Sabro Korsvej og Bjørnkærvej har matrikel nr.6 - Der var langt til de yderste agre med et spand stude i 1700-tallet. Det nordlige matrikelskel, var skel til Klostergårdens syd skel og videre med retning af Sabro Kro. Som på den tid ikke var nogen kro.

Matr.nr. 7 a - Adresse: Sabro Toftevej (Damgården)

Forklaringen på, at Sabro Damgårds matrikelnummer, relaterer til en matrikel på Sabro Toftevej er, at Sabro Damgård lå oprindeligt på Sabro Toftevej. Sabro Damgård er en udflyttergård og blev flyttet ud på sine egne jorder i ca.1885. Arealerne som gården blev flyttet ud på, er de arealer som Sabro Hallen er opført på.

Navnet Sabro Damgård er det oprindelige navn, da gården lå inde på Sabro Toftevej og her var genbo til branddammen inde i Sabro by. Herved navnet Damgården, som så fulgte med gården ud på marken.

De oprindelige jorder, fra udskiftningstiden, strakte sig inde fra byen og ud til og med syd for Sabro Korsvej. Jordtilliggendet omkring udskiftningstiden har været på ca. 90 tnd. land

Matr.nr. 8 a Sabro Overgård - Adresse: Vistoftvej 40

Sabro Overgård var en firelænget gård, med fritliggende stuehus. Stuehuset er opført i røde teglsten i 1871. Jordtilliggendet var på 28 tnd. land.

Udbygningerne var delvis bindingsværk og tækket med strå. Arealet har oprindeligt ved udskiftningen i 1700-tallet været på ca. 50 tnd. land.

Det nord sydgående matrikelskel, fulgte tilkørselsvejen til Vistoftgården, og videre i en lige linje til mergelgraven ved Larixvej. Vest skellet fulgte Sabro

Skovvej. Vistoftvej er en vej der er nyanlagt i forbindelse med udstykningen af Sabro Overgård.

Matr.nr. 9 a "Vistoftgården" Adresse: Vistoftvej 36

Den pædagogisk drevne legeplads på Vistoftvej.

Den oprindelige Vistoftgård har ligget inde i Sabro by, Astervej 17 Stuehuset står tilbage, hvor det oprindeligt blev opført engang før 1777 Husets beliggenhed præciseret som lokaliteten "Tækkemandens hus" på hjørnet af Astervej og Vistoftvej. Gården var oprindelig firelænget, hvor den øst vest liggende længe, lagde meget tæt på den nuværende Astervej. Samtidig var huset Astervej 18 på den modsatte side af vejen, to fag længere mod syd, hvilket gjorde der kun var passage i et enkelt spor mellem de to bygninger.

(Et smalt spor, som tilfældet var her, kunne kun passeres med et enkelt spand heste og blev benævnt for et hammelslaw - på Sabrowsk.

Ved udskiftningstiden i 1700-tallet, var der et jordtilliggende på mere end 100 tnd. land. Det nordgående matrikelskel fulgte den nuværende Astervej. Det syd - nord gående matrikelskel, mod øst, fulgte Sabrovej og fortsatte på tværs af den nuværende Viborgvej, som først bliver anlagt 1850.

Det nord – sydgående skel mod vest, fulgte en tidligere vej fra Vistoftgården (nu pædagogisk legeplads) til mergelgraven ved Larixvej og videre mod Vindskovgård, syd for Viborgvej.

Vindskovgård er sandsynligvis opført på Vistoftgårdens overdrevsjorder, i forbindelse med udskiftningen i 1700-tallet. Måske i 1600-tallet

Vistoftgården blev udflyttet fra dens oprindelige plads på Astervej, til den nye beliggenhed på dens egne jorder mod syd, dog i flere tempi.

Tilkørselsvej til den nye Vistoftgård, havde man fælles med Sabro Overgård. Vejen gik vest og syd langs udbygningerne og videre mod syd til Vistoftgård. Den første bygning der blev flyttet ud på marken var laden, den blev flyttet ud i 1859 Den næste bygning var stuehuset, som blev flyttet ud i 1864.

Herefter fulgte kostalden i 1908 og senere i 1914 svinestalden. Benævnelsen flytter er egentlig ikke helt rigtigt, man flyttede egentlig ikke gården, for dele af

den gamle gård ligger stadigvæk hvor den altid har ligget. Den rigtige benævnelse må være opførelse, hele gården blev nemlig nyopført som en ny gård ude på marken.

Stuehuset blev opført i røde teglsten, med fast tegltag. Alle avlsbygningerne blev opført med stråtag og da gården stod færdigbygget, fremstod den som en harmonisk firelænget, efter datiden, velproportioneret gård.

Det nord og øst gående matrikelskel, fulgte Sabrovej ud til Viborgvej, som på den tid ikke var nogen Viborgvej. Markarealerne til Vistoftgården fortsatte mod syd. Det østlige skel fulgte en linje fra gården forbi mergelgraven og videre mod syd.

Matr.nr. 10 Adresse Vistoftvej 70

Gården har været en trelænget gård, med fritliggende stuehus nord for avlsbygningerne, var opført i bindingsværk. Sammenlignet med andre gamle bygninger i Sabro, er stuehuset opført engang i 1700-tallet og var tækket med strå. Kostalden lå nord syd parallel med Vistoftvej. Indkørslen til gården var mellem stuehuset og kostalden. Laden og svinestalden lå parallel med kostalden mod øst. Det nuværende stuehus er bygget i år 2000 de gamle bygninger blev da fjernet.

Bortset fra nogle få huse langs Astervej, fulgte matrikelskellet mod vest Sabrovej frem til og med mergelgraven, ved indkørslen til Langfredparken. Det nord og vestlige matrikelskel fulgte matrikelskellet til matrikel nummer 11 - Der er i nyere tid frasolgt grunde langs nordsiden af Astervej. Jordtilliggendet var på 22 tnd. land, men ved udskiftningstiden betydelig større. Blandt andet er dele af arealerne til matr. nummer 10 b Viborgvej 733 ude i "Krattet" syd for Viborgvej, frastykket Vistoftvej 70 i Sabro, samt moselod i Bjørnkær mose.

Gården er handlet med flere gange, den seneste ejer har frasolgt dele af arealet til boligbebyggelse.

Ifølge kilder af ældre dato, har der tidligere på ejendommen været Kirkelade, hvor kirkens tiende blev opbevaret. Ofte var det kirkelofterne, der husede tiendet. De samme kilder beretter også om, at der har været kro på ejendommen, beregnet for de kirkegængere der kom kørende langvejs fra, og

skulle have opstaldningsmuligheder til deres heste, samme sted kunne de så også blive bispist. - Det lyder sandsynligt.

safa.lokhist